
Descartesova cena

Descartesova cena

Brusel/Praha 7. března (ČTK) - Jedním ze tří nositelů letošní Descartesovy ceny za vědu a výzkum se dnes stal mezinárodní projekt, na němž se významně podíleli čeští vědci. Projekt s názvem HESS zkoumá za pomoci systému speciálních teleskopů vesmírné gama záření. Na konstrukci teleskopů, které stojí v západoafrické Namibii, spolupracoval profesor Ladislav Rob z Matematicko-fyzikální fakulty pražské Univerzity Karlovy. Optický systém teleskopů byl vyroben v turnovské firmě Compas.

"Pro mne osobně je Descartesova cena v žebříčku prestižních cen hned po ceně Nobelově," reagoval na ocenění rektor Univerzity Karlovy Václav Hampl. Ocenění považuje za další důkaz, že se na Univerzitě Karlově "dělá skvělá věda a výzkum". "Jsem velmi rád že se tohoto ocenění dostalo profesoru Robovi," dodal.

Na cenu, která je dotována částkou jeden milion eur (asi 28 milionů korun), bylo letos nominováno celkem třináct vědeckých objevů a projektů z několika oblastí. Kromě asi stovky badatelů z Německa, Velké Británie, Polska, Francie, Irska, Jihoafrické republiky, Arménie a Česka, kteří tvoří skupinu kolem projektu HESS, byly oceněny ještě dva týmy.

Jeden z nich porota ocenila za přínos k výzkumu takzvané apoptózy neboli programované buněčné smrti. Vědci z Řecka, Německa, Dánska a Británie pak zaujali objevem nového způsobu, jak vyrábět vodík štěpením vody pomocí solárního termochemického reaktoru.

Mezinárodní projekt HESS, pojmenovaný po objeviteli kosmického záření, fyzikovi Victoru Hessovi, odstartoval v roce 2004. Vědci s pomocí systému čtyř pozemních teleskopů o průměru 12 metrů, umístěných v západoafrické Namibii, zkoumají vesmírné gama záření. Díky citlivým detektorům se tak vědeckému týmu podařilo prokázat hypotézu, že zdrojem kosmického záření jsou výbuchy supernov.

Podle Jiřího Hořejšího, ředitele Ústavu částicové a jaderné fyziky Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy, především zásluhou profesora Roba pochází optický systém teleskopů z České republiky. Ve firmě Compas vznikne i pátý teleskop s průměrem 40 metrů, který by měl být uveden do provozu v roce 2008.

Descartesovu cenu za vědu a výzkum začala EU udílet v roce 2000 a ocenila už 16 vědeckých týmů.

V roce 2001 cenu získal projekt na vývoj nových léků proti viru HIV, jehož se zúčastnili i čeští výzkumníci pod vedením Antonína Holého z Ústavu organické chemie a biochemie Akademie věd ČR. Jan Vondrák a jeho kolegové z Astronomického ústavu se podíleli na projektu přesného zjišťování polohy Země, který byl oceněn v roce 2003.

Projekt HESS se mezi finalisty Descartesovy ceny probojoval už před rokem.

Lenka Penkalová vh sd